

Terezínská 72 iniciativa

ČASOPIS MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

listopad 2014

Foto: Michal Stránský

Ve čtvrtek 16. října nás pozval na přátelské setkání do Lobkovického paláce nový velvyslanec Spolkové republiky Německo Dr. Arndt Freiherr Freytag von Loringhoven.

Tradiční i netradiční vzpomínka na 16. říjen 1941

Text i foto: Michal Stránský, překlad velvyslancova projevu: Michaela Vidláková

Ve čtvrtek 16. října jsme se dopoledne (malá delegace Terezínské iniciativy) sešli na tradičním místě – u Pamětní desky na zdi pražského Parkhotelu, abychom květinami a krátkou tichou vzpomínkou uctili památku tragických událostí před třiasedmdesáti lety. K naší delegaci se také připojil s květinou (v posledních několika letech už tradičně) Hans-Joachim Wolter z Hornosaského spolku přátel Tereziána.

Obvykle chodíme také na Židovský hřbitov k *Pamětnímu kameni lodžských*. Letos jsme však vynechali, protože s ohledem na Sukot byl hřbitov uzavřen.

Odpoledne nás čekala netradiční návštěva.

Pozval nás totiž nový velvyslanec Spolkové republiky Německo na přátelské setkání a na odpolední kávu se zárukou do Lobkovického paláce na Malé Straně. Pozvánku jsme dostali všichni, a tak se nás tam také hodně sešlo. Bylo nás ke dvěma stům.

Anna Hyndráková, Dagmar Lieblová a Hans-Joachim Wolter

Po krátkém projevu pana velvyslance, který otiskujeme dále, mu za pozvání poděkovala Dagmar Lieblová. Následovala chvílka tichého zamyšlení při jímavé hudební vložce Dominiky a Jiřího Hoškovi.

Po dlouhé době jsme se zase rádi viděli a měli možnost si popovídat a společně zavzpomínat.

Dominika a Jiří Hoškovi

Edita Jindrová a Věra Štinglová

Nina a Vilém Pelcovi

Rita McLeod a Dagmar Lieblová

Velvyslanec SRN při projevu

Dagmar Lieblová poděkovala za pozvání

Projev Dr. Arndta Freiherr Freytaga von Loringhoven, velvyslance Spolkové republiky Německo, na setkání s členy Terezínské iniciativy ve čtvrtek 16. října:

Vážená paní Lieblová, vážený pane profesore Kolmere, vážené dámy a pánové!

Pokud vím, je to poprvé, kdy německé velvyslanectví pozvalo členy Terezínské iniciativy. Dovoluji si vás srdečně přivítat a je to pro mne mimořádné potěšení, že naše pozvání se setkal s tak velkou odezvou a že ji tolik z vás přijalo.

Víte, že jsem zde teprve od srpna. S některými z vás jsem se však již osobně setkal nedávno v Terezíně, kdy předseda spolkového sněmu Lämmert přijel, aby se mnou zasvětil nově restaurované varhany v místním kostele. Velice mne těší možnost seznámit se dnes s dalšími členy TI a pohovořit s nimi. Totéž mohou říci i jménem dalších pracovníků ambasády, kteří zde jsou dnes rovněž přítomni.

Mnozí z vás jsou asi poprvé v tomto paláci. Pro nás je tato budova pozitivním symbolem nových německých dějin. Nedávno, 30. září, jsme za přítomnosti někdejšího spolkového ministra zahraničí Genschera slavili 25. výročí ode dne, kdy několik tisíc uprchlíků z NDR zažilo možnost vycestovat do Německé spolkové republiky. Mnoho obyvatel Prahy těmto lidem tehdy v dramatických dnech podzimu 1989 zcela spontánně pomáhalo.

V těchto podzimních dnech si však nepřipomínáme jen ony radostné události. 1. září 1939 před 75 lety začala II. světová válka, která - vyvolána nacistickým Německem - způsobila bezedné utrpení evropským národům a obzvláště židovskému lidu.

A dnes, 16. října, myslíme na to, že před 73 lety v tento den – 16. října 1941 – opustily Prahu první transporty směřované do ghetta v Lodži.

S vědomím tohoto pozadí zde zdravím obzvláště srdečně příslušníky nejstarší generace Terezínské iniciativy. Vy jste vytrpěli na vlastním těle Německem způsobené násilí, ponižení a pronásledování. To, že jste přijali pozvání na německé velvyslanectví, je pro nás pohnutlivým a současně povzbudivým znamením, za které jsme vám velmi vděční.

Vaše hořké osobní zkušenosti nemají být a nebudou nikdy zapomenuty. Ale nemají být ani překážkou tomu, abychom se při takovýchto příležitostech, jako je ta dnešní, vzájemně setkávali.

Co nás avšak hluboce zneklidňuje: Evropa je opět ohrožena vlnou pravicového extremismu, xenofobie a antisemitismu. V Česku hraje problém aktuálního antisemitismu možná menší

roli než v jiných evropských zemích. Je ale více než pochopitelné, že antisemitské projevy v Německu a jiných evropských zemích, které jsou spojeny zejména se současným vývojem na Blízkém a Středním východě, jsou českými Židy vnímány se značným zneklidněním. Německá vláda si je vědoma tohoto znepokojení a pro nás bude prioritním úkolem angažovat se proti klíčící xenofobii a antisemitismu.

Jsem si plně vědom, že smíření nemůže být záležitostí pouze politiky nebo diplomacie. Samozřejmě můžeme dávat podněty, zajistit prostředky a vždy dbát na to, aby pocit zodpovědnosti, kterou musí Německo nést, zůstal živý a nemizel ani u mladých generací Němců.

Ale právě tak musí smíření vyrůstat a být udržováno i zdola. Mnozí z vás aktivně napomáhali tomu, aby si Češi a Němci opět lépe rozuměli a sousedé z různých zemí spolu v poklidu vycházeli. Za to vám chci z tohoto místa poděkovat.

Vaše návštěva zde na velvyslanectví může být jen malým výrazem našich děků. Doufáme, že zde dnes prožijete příjemná setkání a vyprávění.

Děkuji za vaši pozornost.

Neobvyklá novoročenka

Michaela Vidláková

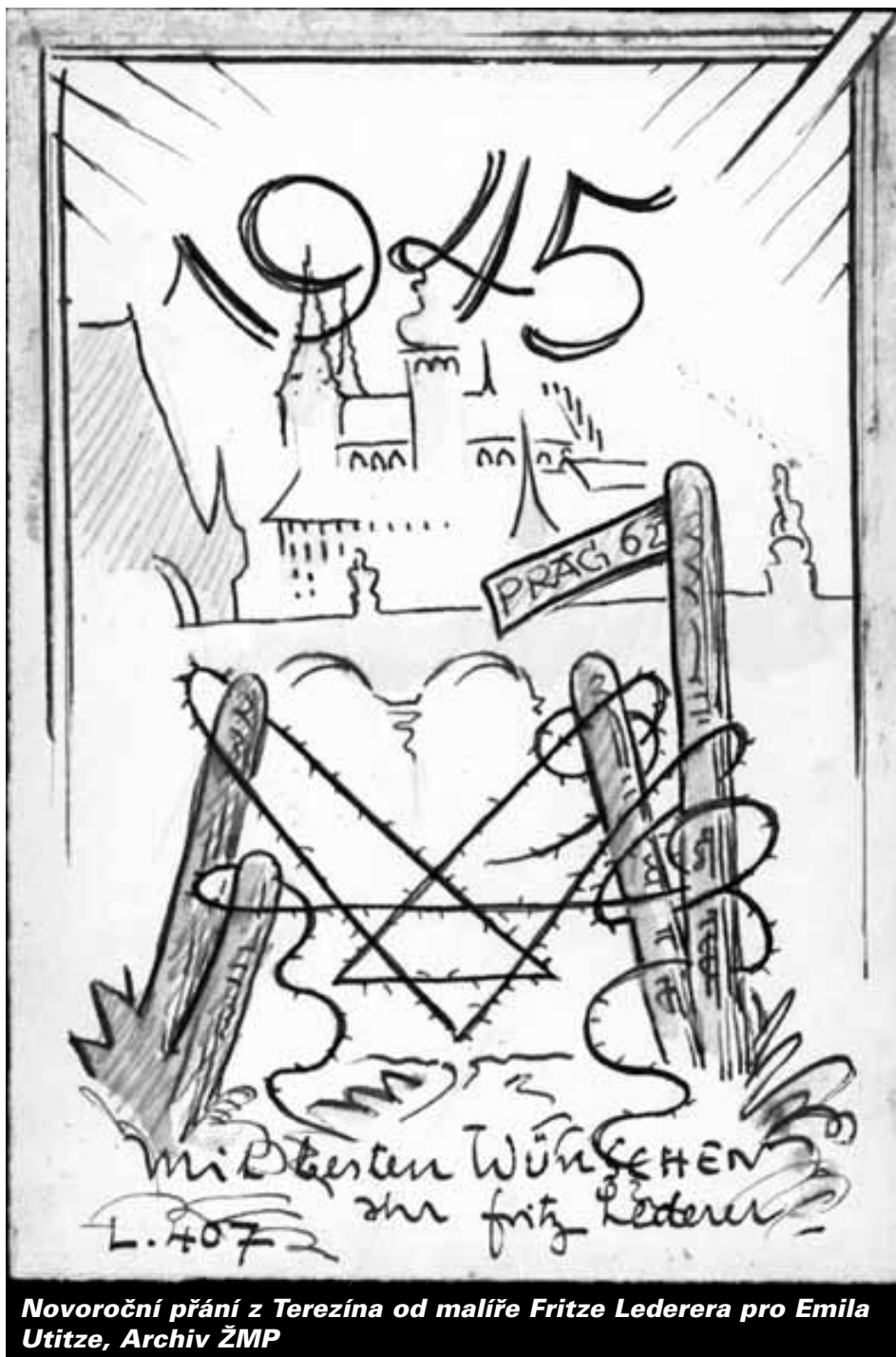
Letos, jako každoročně, jsem dostala přání k Roš hašana od Židovského muzea v Praze. Obvykle to bývají nějaké motivy z oblasti judaik - stavby či textilie, kresby či synagogální předměty apod. Ta letošní novoročenka mě ale obzvláště zaujala. Podívejte se sami na její reprodukci. Neoslovila by vás taky?

A tak jsem se začala pít po bližších informacích a přes Dr. Leo Pavláta jsem pak od Dr. Jany Šplíchalové z ŽMP dostala informaci, až se mi z toho zatočila hlava. A informací tak zajímavých, že z nich budu žít a týt asi ještě při mnoha jiných příležitostech. Trošku vás s nimi tedy taky seznámím.

Tak začněme - kdo ji vytvořil, kde a pro koho. Obrázek je dosti výmluvný - novoročenka vznikla v Terezíně, vytvořil ji malíř Fritz Lederer pro Emila Utitze. Motiv ukazatele cesty a vzdálenosti do Prahy a nahoře Hradčany - obraz touhy, nám všem terezínským tak blízký, že se objevuje i v dětské kresbě Helgy Weissové (Hoškové). A motiv Davidovy hvězdy z ostnatého drátu, který nám zbraňuje na tu cestu vkročit. Ale snad jednou... vždyť už se blíží rok 1945 a s ním svoboda. Ano - kresba plná naděje.

A kdo byl Fritz Lederer?

Narodil se 22. dubna 1878 v Kynšperku nad Ohří. Jeho předkové byli zřejmě významní představitelé kynšperské židovské obce. Nebyl ušetřen bojů 1. světové války, bojoval v Haliči, ale i na jiných bojištích jako důstojník c. a k. armády, z té doby (1915) pochází obraz s výmluvným názvem Und wenn die Welt voll Teufel wär (A kdyby svět byl plný ďáblů). Po válce studoval výtvarné umění ve Výmaru, Berlíně a Paříži. Jako výtvarník byl značně všestranný: tvořil malby, grafiky, dřevořezby, rytiny, ilustroval knihu, byl hlavně krajinář, ale vytvořil i portréty významných vědců, politiků, herců. Jeho malířské umění bylo kdysi charakterizováno

Novoroční přání z Terezína od malíře Fritze Lederera pro Emila Utitze, Archiv ŽMP

těmito slovy: „Impresionista, který se zřídka všech malířských efektů, umělec, který hledá v poezii linky krásu formy.“

Oženil se s dívkou ze známé rodiny Zeissů – Zeiss Jena, to byl tehdy světový pojem: to byla špičková optika, přístroje, fotoaparáty, dalekohledy apod. Neměli spolu žádné děti a později žili od sebe odloučení. Jeho manželka žila ve Švýcarsku, ale s Fri-

tzem Ledererem se nerozvedla. Tato okolnost mu pravděpodobně později zachránila život.

Přišel rok 1938, zábor pohraničí, a on musel uprchnout do Prahy. Tam ale už uvízl, a tak neunikl deportaci. Transportem Ef 18. srpna 1944 byl odvezen do Terezína, to už mu bylo přes 65 let. V Terezíně spolupracoval s Františkem Zelenkou na výtvarné výpravě divadelních scén, měl však

šťestí, že se zde dožil osvobození. Z jeho terezínských prací jsou dochovány pouze drobné příležitostné práce, skicry a náčrtky. Přes své stáří dokázal podle nich ještě po válce vytvořit rozsáhlý grafický cyklus, v němž zachytil různé terezínské motivy a tísnivou atmosféru ghetta.

Po válce se vrátil do Kynšperku, zemřel ve věku 71 let 19. května 1949 v chebské nemocnici a byl pohřben 23. května na židovském hřbitově v Kynšperku nad Ohří. Jednalo se o poslední pohřeb na tomto hřbitově. Hrob Fritze Lederera se nacházel vlevo od hlavního vchodu, avšak jeho hrob není dnes udržován ani označen.

V roce 1959 byla uspořádána vzpomínková výstava v Mnichově. Dílo Fritze Lederera je možné najít ve Výmaru, Berlíně, Albertině a Národní knihovně ve Vídni, v Muzeu památníku Terezín, ale také v majetku odsunutých německých obyvatel. České veřejnosti jsou jeho osoba a dílo takřka neznámé.

(Podle: *Brtek, Josef: Neznámý Fritz Lederer, Roš chodeš, roč. 70, č. 12, s. 11, <http://www.muzeumcheb.cz/>*)

A kdo byl adresátem novoročenky?

Emil Utitz je jméno více známé nebo aspoň povědomé - spojené především s terezínskou knihovnou, jejímž byl vedoucím.

Narodil se v Praze 27. 5. 1883 v motivé židovské rodině. Jméno Utitz pochází zřejmě, jak bylo u Židů časté, od místního jména Votice. Vyrůstal v převážně německy mluvící kultuře, k jeho spolužákům patří známá jména jako Franz Kafka, Hugo Bergmann, také bratr E. E. Kische. Po krátké době na studiu práva se věnoval studiu filozofie na německé univerzitě v Praze. Měl ale i úzký vztah k výtvarnému umění a napsal např. studie o psychologii barev.

Za 1. světové války byl zproštěn vojenské služby a v letech 1910-1933 působil jako profesor na univerzitě v Německu. Uveřejnil řadu významných publikací, jmenujme např. *Základy všeobecné vědy o umění*. Stal se dopisujícím členem Německé společnosti věd a umění. Samozřejmě po nástupu Hitlera musel univerzitu

Na snímku vpravo je Fritz Lederer, vlevo jeho synovec s manželkou

Emil Utitz

v Německu opustit a vrátil se do Prahy, kde ho prezident Masaryk jmenoval řádným profesorem filozofie na Filozofické fakultě Německé univerzity v Praze. Byl činný v mnoha společnostech, stýkal se se známými osobnostmi, ovšem v r. 1939 byl s jeho působením konec. Pracoval potom při Židovské náboženské obci v přeškolovacích kurzech.

Transportem AAv byl v červenci 1942 deportován spolu s manželkou do Terezína. Ani tam nepřestal přednášet, věnoval se filozofii i psychologii a estetice (*v Terezíně estetika?*) a když bylo povoleno zřízení táborevé knihovny, stal se Emil Utitz jejím vedoucím, srdcem a duší. Z původních 4000 svazků se brzy rozrostla na více než desetinásobek. V Terezíně byla knihovna všeobecná, ale také několik specializovaných oddělení literatury vědecké, technické, právnické, hebrejské. Byl problém se v tom všem vyznat a prof. Utitz si velice bedlivě vybíral pracovníky do knihovny, neboť tam bylo i mnoho „libri prohibiti“, o nichž se neměla komandatura dozvědět, a tak odmítal přesný katalog - ten by znamenal jen zvýšené nebezpečí.

Prof. Utitz přece jen patřil mezi prominentní vězně, a tak nebyl zařazen do žádného z odcházejících transportů a v Terezíně se dožil i osvobození.

Po návratu do Prahy dostal s manželkou přidělen byt. Něco z jeho poznatků z Terezína je uvedeno v publikaci *„Psychologie života v terezínském koncentračním táboře“* (1947). Nicméně na univerzitu v Praze se již nevrátil, ale spolupracoval s ČSAV. Za to již v r. 1947 byl pozván hostovat na univerzitách do východní zóny Německa, posléze se účastnil různých mezinárodních vědeckých kongresů a konferencí. V r. 1956 byl pozván na přednáškové turné, přednášel na univerzitách v Greifswaldu, Rostocku a Halle. Měl ještě pokračovat dál až do Berlína, turné však již nedokončil. 2. listopadu 1956 ho v Jeně postihl infarkt a ve věku 73 let zemřel. Jeho ostatky jsou uloženy na Novém židovském hřbitově v Praze. Napsal mnoho vědeckých knih a studií, přednášel na slavných fórech, ale nejznámější je snad jako terezínský knihovník!

(Podle: *Daniela Řepová: Emil Utitz a Terezín, Terezínské studie a dokumenty 2003.*)

Ráda bych i touto cestou vyjádřila velký dík Dr. Šplíchalové za její ochotu a odbornou pomoc, bez níž by tento článek nemohl vzniknout.

Otevřený dopis Daně Lieblové

Milá Danuško, především Ti gratuluji ke všemu, co jsi dodnes udělala a stále děláš, i ke Tvé knížce. Je stručná, přesná a velmi pravdivá. Však jsme to žily spolu.

Píšeš tam o naší blokové v BIIB, a máš naprostou pravdu: byla zlá, velmi zlá...

Jenže já jsem ji znala. Asi o pět šest let starší, než jsme byli my, třináctiletí. Byla hezká, trochu plnější postavy s vlasy barvy zralého obilí a příjemnou tvář. Jmenovala se Tyla. On se jmenoval Karel, do Plzně přišel ze Sudet. Byl urostlý, s bujným tmavým knírem, tmavými vlasy a dobrotivými očima. Velice se milovali a starali se o nás jako vedoucí skupiny pěti holek a pěti kluků, málem jako o svou rodinu. Učili nás, chodili s námi na procházky na „židovský rybník“ a měli radu a pochopení pro všechny naše problémy. Měli jsme se rádi.

V Terezíně se mi nějak ztratili z očí. Naši skupinu převzala Líza Zeckendorfová a Fredy Hirsch, a tak ani nevím, kde pracovali.

Do Osvětimi šli v září 1943. A tam se to stalo.

Tyla byla pěkná, plavovlasá němčinářka, byla vybraná jako bloková

vedoucí. A Karla poslali k *Sonderkomandu*. Mladí židé tam museli odklízet mrtvá těla z plynových komor do krematorií.

Byli v karanténě, ale občas se k nim někdo dostal. Tyla asi taky. O Karlovi se začalo říkat, že zešlel. Kdo ví – třeba taky ne. Třeba jen mluvil a mluvil o tělech přátel a příbuzných a o těch, kteří možná ještě dýchali. Dlouho tam nikdo nevydržel – ani Karel.

A Tyla se stala zlou. Nosila holínky a bičík, křičela, bila a kopala. A po večerech jsem často, přes všechnu celodenní únavu, musela k ní do „štůby“ a zpívat a recitovat a číst, dokud se neuplakala do spaní. A ráno zase bičík a křik...

Téma jak pro Shakespeara: dva mladé milence promění zlý duch v čarodějnicí a blázna.

Ale já tomu nevěřím. Tam někde musejí být zas takoví, jací byli, mladí, dobří a zamilovaní až do konce času. Amen!

Zuzana Růžičková

Důchody za práci v ghettu

Původně jsem nepředpokládal, že bych mohl poskytnout nové informace, ale stalo se. Díky nemalému

úsilí NS - Beratung Köln, JCC a dalších organizací se podařilo prosadit v německém Bundestagu novelu zákona o starobních důchodech za práci v ghettu (ZRBG).

Předmětem novelizace, která vstoupila v platnost v srpnu 2014, je náprava nerovnoměrného přístupu k žadatelům. Pokud si žijící oběť podala žádost, má se za to, že tato žádost je podaná k 18. červnu 1997. To vede k tomu, že doplatek důchodu se týká tohoto data. Tato novelizace má dopad na žadatele, kteří, na základě všeobecných německých sociálních pravidel, dostali doplatek pouze zpětně v délce 5 let. Jedná se o žadatele, kteří se proti prvnímu negativnímu rozhodnutí neodvolali. Z hlediska celkového počtu českých žadatelů se jedná o malou skupinu, protože většina již nyní obdržela zpětnou úhradu z roku 1997. Tyto osoby, pokud žijí, dostanou dopis od německého důchodového úřadu, v kterém jim je nabídnuta volba. Zde musím vysvětlit, že žadatelům, kteří dostali zpětnou úhradu pouze za 5 let, byl vyměřen o cca 25 % vyšší měsíční důchod. Dopis obsahuje návrh, že žadatel si může vybrat buďto doplatek z roku 1997 a tím krátkší měsíčního důchodu, nebo že bude pobírat stále stanovený důchod. Toto rozhodnutí musí každý žadatel učinit sám, přičemž uvedené částky jsou pouze hrubým odhadem. Tento doplatek k žádosti by měli obdržet i dědicové.

Dále bych zde rád informoval oprávněně dědice. Ačkoli většina všech žadatelů již důchod obdržela, je zde jedna skupina dědiců, kteří stále čekají na rozhodnutí vyššího sociálního soudu. Německé úřady odmítaly výplatu dědicům z důvodu chybějící součinnosti. Proti tomuto rozhodnutí byla podaná žaloba, kterou AK Görnadt-Heinz-Thiel vyhrála. Německý důchodový úřad se ale proti tomuto verdiktu odvolal a již rok čekáme na rozhodnutí vyšší instance. Doufám, že se tato otázka v dohlednu vyřeší.

V případě dotazu můžete se obrátit na Živou paměť, o.p.s., nebo přímo na mne.

Martin Thiel,
Sudoměřská 1, 130 00 Praha 3,
martin.thiel@atlas.cz,
mobil: 603 178 727

Hodně opožděný nekrolog

Eva Merová

Ládíček opustil tento svět, aniž by mohl poznat, jaký je. Bylo mu 8 měsíců. Byl zaplynován v den národního svátku - 28. října 1944. Bylo to krásné, vytoužené, zdravé dítě. Čekal ho život, ale...

Ládíčka nikdo neoplakával, protože všichni, co ho milovali, také zahynuli. Byl to můj synovec, bratranec mých dětí. Jeho milující rodiče ještě stihli obdivovat tento zázrak, jeho maličké prstíčky, jeho světlé lokýnky. Narodil se v Terezíně, Němci protekčně porod povolili. Copak ti, co ho zabíjeli, nikdy neměli děti?

Příhodu mé starší sestry a Ládíčka na „besedách“ ve školách vynechávám. Asi bych to nezvládla.

Teď Němci litují toho, co provedli. Ale Ládíčkovi a šesti milionům to nepomůže. Nikdy jsem Ládíčka neviděla, ale z Terezína do Birkenau, kde jsem už v tu dobu byla s rodiči, přišel lístek. Lístek psaný mou sestrou, ovšem v němčině. Stálo tam: „Ládíček macht uns viel Freude.“ Víc o Ládíčkovi nevím. Zůstal po něm jen zápis v Terezínské pamětní knize. Jelikož jsem na něj nezapomněla, píši tento hodně opožděný nekrolog.

Tommy Karas

Tommy Karas

Michaela Vidláková,
foto: Matouš Bičák

V úterý 28. 10. 2014 přišlo na Židovský hřbitov kromě rodiny i mnoho přátel, aby se naposledy rozloučili s Tommym Karasem. Tommy Karas se narodil roku 1932 v Praze. Před válkou se jmenovali Katzovi a dědeček byl šámesem ve Vinohradské synagoze. V r. 1938 nastoupil do první třídy židovské školy v Jáchymově ulici a chodil tam až do zákazu vyučování v létě 1942. V prosinci 1942 byl s rodiči a bratrem deportován transportem Ck do Terezína. Jako dítě mladší dvanácti let zůstal u matky v kasárnách, nešel do chlapeckého domova, ale spolu s kluky z Hamburských kasáren hrál fotbal proti těm z *kinderheimu* z L 417 a fotbal už zůstal jedním z jeho celoživotních zájmů, i po válce jej aktivně hrál. V Terezíně zpíval ve sboru Brundibára. Otec a starší bratr byli deportováni do Osvětimi, odkud se již nevrátili. Pouze s matkou se Tommy vrátil zpět do Prahy. Maminka podlehla atmosféře, která tu po válce panovala - strachu z nepřátelství k Židům. Proto rozhodla o tom, že se přejmenují. Tak se z Katze stal Karas. Vystudoval vyšší průmyslovou školu strojní (na vysokou školu nebyl kvůli politickým názorům doporučen) a celý život pracoval ve stavebnictví. Roku 1995 nastoupil jako vedoucí Správy budov a hřbitova Židovské obce v Praze, roku 1998 se stal tajemníkem obce. Po

odchodu z této funkce se velmi aktivně podílel na činnosti TI jako pamětník a spolupracoval s dalšími organizacemi, s Přírodní školou, s ICEJ, s PT, s ŽMP. Ale nejen proto ho budeme postrádat. Chybět bude hlavně kamarád, člověk s charakterem, vlídný a plný porozumění pro jiné.

V Terezíně s fotbalovým míčem

Čtenářská reakce na Bolavý zub z minulého čísla

Myslím, že by se film Darované město měl návštěvníkům promítat, ale muselo by se mu věnovat ještě hodně úsilí, než vykoná kus užitečné práce. Musel by se zpracovat zvukový doprovod filmového obrazu, který by jasně hovořil o tom, v čem konkrétní záběr lže a jak to bylo doopravdy. Možná, že by bylo vhodné do filmu zpracovat úryvky z pamětnických deníků čtených dětskými hlasy. Snad by bylo vhodné do filmu dosadit obrázky Helgy Hoškové a ostatních dětí. Promítání filmu by asi muselo být kombinované s pravdivými obrazy. Nějaké úvodní slovo zřejmě nestačí. Snímek by potřeboval předělat tak, aby jasněji vypovídal o německé - nacistické propagandě a komentářem dětí, umělců, pamětníků proložené všude tam, kde se to hodí. Zkrátka - stavět pravdu do protikladu k líbivé lži nacistických „taky lidí“.

Snad by to šlo. Nejsem však filmař. Možná by šlo zkombinovat filmový pás s výkony živých herců. Ale k tomu by se museli vyjádřit odborníci.

Lea Skácelová

Klerofašismus: přetrvávající, neslábnoucí, neprůstřelný, nezničitelný. Specifická forma fašismu ve Slovenském štátě (a, žel, i po něm)

Na cestě z Prahy do lázní Turčianské Teplice přistoupil do vlakového kupé asi sedmdesátiletý Slovák a ihned spustil. Snažil se okouzlit svým blábolem mladou ženu sedící proti němu. Zdálo se mi, že byla natolik pohroužena do svých myšlenek, že nevnímala jeho výmysly a nestoudné lži. Já ano, a proto jsem si je (v českém překladu) zapamatoval téměř doslova:

„Slovenské národní povstání bylo zinscenováno a tajně řízeno americkou tajnou službou s jediným cílem: uloupit slovenský státní/národní poklad.

Slováci jsou nejčistší *rasa* na světě. Téměř neexistuje žádná slovenská rodina, v jejíž genealogii by se vyskytli příslušníci jiné než slovenské národnosti.“ (Díky tomuto *moudrému* muži jsem si uvědomil, jak ryze slovensky zní rodinné příjmení Arpád, Tóth, Horváth apod.)

Do slovenských lázní jezdím já a blázni.

Pavel Stránský

INFORMACE – VZKAZY – VÝZVY – PROSBY

Zapište si do kalendáře, že příští sněm Tereziánské iniciativy bude ve středu 15. dubna 2015 v hotelu Duo.

Hledám stopy po paní MUDr. Věře Schick,

provdané Waldstein, nar. 3. 7. 1903 v České Skalici. Od roku 1923 studovala na Lékařské fakultě Německé univerzity v Praze, kde promovala 13. 10. 1928. Byla provdaná za **Arnolda Waldsteina**, nar. 21. 1. 1897. Ing. Arnold Waldstein přežil, je pohřben v Praze na Židovském hřbitově. Věra byla lékařkou v Praze na Vinohradech, Vinohradská 20, tenkrát Fochova. V Terezíně prý byla též jako lékařka činná a velmi oblíbená. Zavražděna v Osvětimi 1943.

Její sestra Edith byla též lékařka, **Edith Schicková**, nar. 24. 7. 1908 v Praze, pak měla ještě mladšího bratra Eduarda - **Eduard Schick**, nar. 3. 1. 1910 v Praze. Všichni 3 zahynuli, stejně jako otec, **Karl Schick**, nar. 29. 7. 1872, Rudník, zemřel 12. 4. 1944 v Terezíně. Matka **Malvine Schicková**, roz. Rosenberg, nar. 17. 1. 1874 v Novém Bydžově, přežila.

Děkuji za jakoukoliv osobní vzpomínku na některého z členů rodiny.

Vera Harms, Brémy

Erich Schulhof

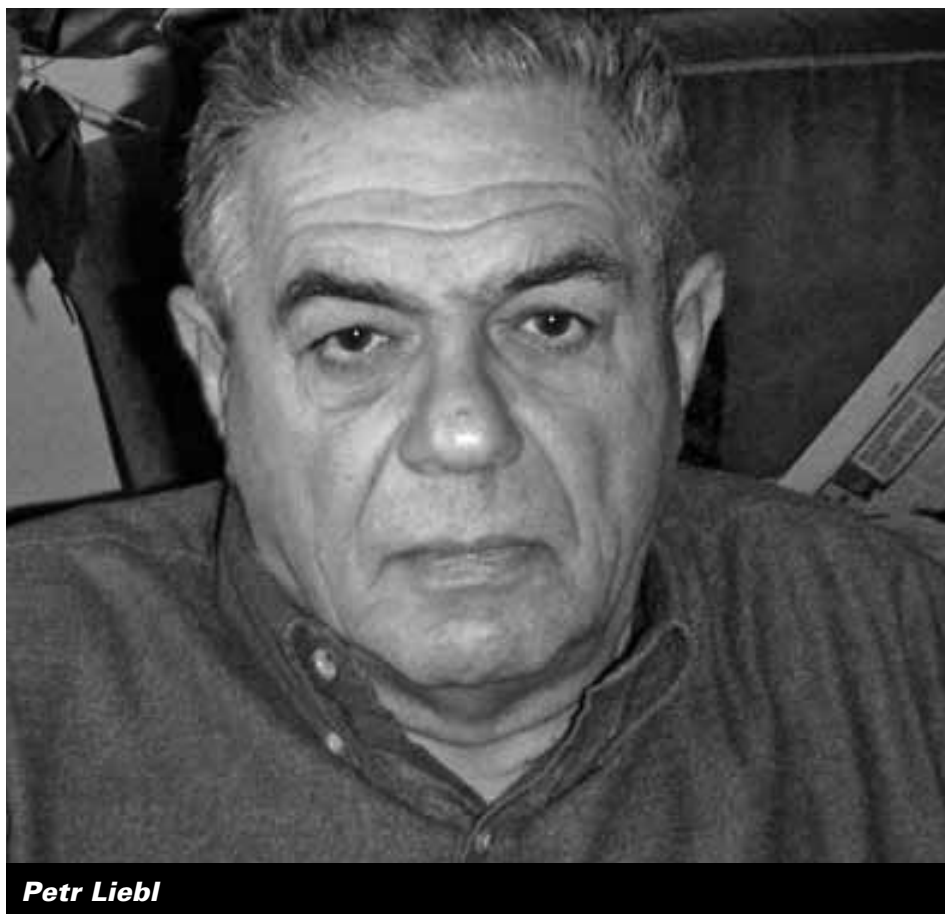

Zemřel Petr Liebl

Utrpěli jsme velkou ztrátu. Museli jsme se navždy rozloučit s Petrem, pohřeb měl 28. září na Židovském hřbitově v Praze. V životě toho hodně stihl. Pilně pracoval, byl neobyčejně vzdělaný. Byl milovaným a milujícím manželem, tatínkem a dědečkem. Pohotově pomáhal lidem, dával cenné rady těm, kteří je potřebovali. A takových nebylo málo. Znali jsme se 50 let, neměli jsme vždy stejné názory, ale nikdy jsme se nepohádali. Osud mu dopřál odchod z tohoto světa v jeho krásném domově, v kruhu milované rodiny. Snad moc netrpěl. Lidský život je tragický, ale má i světlé okamžiky. Někdo jich zažije méně, někdo více, Petr jich zažil hodně, zasloužil si je. Byl pracovitý, do

Hledám informace o svém příbuzném Erichu Schulhofovi,

narozeném v roce 1909. Erich byl vězněn v Terezíně v letech 1941–1943. Prosím, kontaktujte mne na e-mail: pbriess@btinternet.com nebo Židovské muzeum v Praze, jmenovitě Pavlu Neuner (pavla.neuner@jewishmuseum.cz, tel: 222 749 227).

Petr Liebl

posledních dnů překládal různé články a těžce překladatelné knihy. Výborně znal Prahu, když provázel turisty, probouzel v nich lásku k tomuto zázračnému starému městu, k pražským skvostům. Říká se, že člověk neumírá, pokud

na něho vzpomínají. Na Petra budou vzpomínat s úctou a s láskou mnozí. Pokud existuje Bůh, jistě ho přijme do nebe mezi ty nejlepší.

Evelina Merová

Už snad zbývá jen *Nobelka*

Michal Stránský, foto: Hana Brožková, fotoarchiv Kanceláře prezidenta republiky

Od úterního odpoledne (28. října) náleží siru Nicholasi Wintonovi nejvyšší české státní vyznamenání - Řád bílého lva. Vyznamenání mu udělil prezident České republiky Miloš Zeman za záchranu 669 dětí před nacisty v roce 1939. Současně udělil nejvyšší vyznamenání i Winstonu Churchillovi, které na Pražském hradě převzal Churchillův vnuk Nicholas Soames.

„Stydím se za to, že k tomuto vyznamenání v obou případech dochází tak pozdě, ale jedno české přísloví říká – *better late than never*;“ řekl po předání cen Miloš Zeman.

„Budu udělovat ještě mnoho vyznamenání, ale žádné z nich mě nebude naplňovat takovou úctou a pokorou, jako ocenění těchto dvou Britů,“ dodal ještě prezident.

Ve skromné děkovné řeči stopětiletý sir Winton připomněl, že ne od všech

Čechů se mu v té dávné době dostalo podpory: „I Češi, kteří tu v té době byli, se jich snažili zbavit a nechtěli jim pomoci. Ale byli i Češi, kteří se snažili nám pomoci. Anglie byla jedinou zemí, která byla ochotná přijmout tyto děti bez rodičů.“

Sir Nicholas Winton byl již oceněn řadou britských i českých vyznamenání, včetně povýšení do šlechtického stavu.

Teď zbývá jen Nobelova cena míru, na niž je už několik let z České republiky navrhován.

DEN OTEVŘENÉ JÁCHYMKY

věnovaný památce pana
TOMMYHO KARASE
A VERNISÁŽ VÝSTAVY

Srdečně Vás zveme na zahájení stálé výstavy o dějinách židovské školy v Praze.

4. prosince 2014 od 13 do 18 hodin

V průběhu odpoledne se můžete setkat se zástupci organizací, které sídlí v budově, a zúčastnit se zajímavého doprovodného programu.

Jáchymova 3, Praha 1 - Josefov

JÁCHYMKY

13.00	Zahájení a vernisáž výstavy
13.30 – 14.15	Přednáška Hildegart Stellmacher: <i>Život a odkaz učitelky Irmý Lauscherové</i> (v němčině)
13.30 – 15.00	Komentované prohlídky výstavy
15.00 – 16.00	Přednáška o meziválečném menšinovém školství
16.00 – 18.00	Diskuse Vzpomínky žáků - pamětníků a jejich odkaz pro dnešek

Program bude upřesněn na www.terezinstudies.cz.

O princí se žlutou hvězdou... a ještě trochu víc

Michaela Vidláková, foto: Filip Mašek

Už je to hezkých pár měsíců, kdy jsem dostala od pana profesora Tichého mail s prosbou, jestli bych se podívala na stránky, které mi posílá v příloze. Rychle jsem se do toho začítla. Tak krátký byl život Petra Ginze, dost jsem toho o něm slyšela i od mámy, která ho kdysi nějakou dobu vyučovala na pražské židovské škole. Co ještě víc se o něm dá napsat, myslala jsem si. Ale dá. Dokonce neuvěřitelně mnoho, neuvěřitelně zajímavě, čtivě a přitom s precizností historika. Po přečtení jsem okamžitě horovala pro to, aby text vyšel jako knížka, která přiblíží nejen Petrův život a osud, ale i způsob života chlapců v terezínském domově, způsob výchovy a výuky židovské mládeže za těžkých podmínek omezeného světa terezínského ghetta. Jak i v tomto světě být a zůstat člověkem. Mnoho živě podaných informací, týkajících se každodenního života v domově, včetně těžkostí, problémů a konfliktů, ale i vzájemného přátelství, opory, kterou zde rychle dospívající chlapci nacházeli, naděje, kterou přese všechno neztráceli, to vše tu najde čtenář. Kniha ale nezapře ani smutek nad tím, co vše bylo zbytečně a krutě zmařeno jejich smrtí.

Mé přání se stalo realitou. Přišla mi pozvánka na malou oslavu zrození knihy se jménem **Princ se žlutou hvězdou** od Františka Tichého. Oslava se konala v podvečer 7. 10. 2014 na lodi Nepomuk zakotvené poblíž Karlova mostu, kterou k tomuto účelu zdarma poskytl vlastník společnosti Pražské Benátky Ing. Zdeněk Bergman. Je to společnost, která obvykle svými projíždkami ukazuje turistům krásu Prahy z pohledu od vody, tentokrát ale propůjčila krásný a zcela neobvyklý rámeček s lehkým nádechem tajemnosti našemu setkání nad dvěma novými knížkami. Kromě rodičů a studentů Přírodní školy přišlo i několik pamětníků z TI, kteří se školou již dlouho spolupracují, ale i jiných hostů, jimž je téma obou knížek blízké, mezi nimi samozřejmě i autorka druhé knížky, PhDr. Veronika Válková.

Program večera spočíval hlavně v písničkách, ať už původních terezínských, nebo zhudebněných básních Petra Ginze a Hanuše Hachenburga. Nesmírně se mi zejména líbila ironická báseň Petra Ginze v originálním rapovém provedení. Dnes zčásti již vystupují i další pokračovatelé té první nadšené generace studentů, kteří letos odmaturovali. Je to dobrý pocit, že myšlenka Terezínské pochodně v Přírodní škole s jejich odchodem ze školy nezhasíná. Trochu mi bylo líto, že jsme neslyšeli ještě pár ukázek z uváděných knih, přece jen by je to více přiblížilo. Ale čekalo ještě jedno překvapení: bylo ještě možno se projet menší lodí po Vltavě. Mockerát jsem viděla osvětlenou Prahu - a nikdy se toho krásného pohledu nenasytím - a mockerát jsem taky jezdila ve dne po Vltavě. Ale osvětlené krásy Prahy z perspektivy setmělé vltavské hladiny - to byla paráda!

Držím obě knížky v ruce. Na té jedné, na **Princi se žlutou hvězdou**, je na obálce stylizace nezaměnitelné Petrovy kresby pohledu na povrch měsíce z kosmu. Velice pěkná grafická úprava, obálka a sazba knihy je dílem Filipa Maška, jednoho ze studentů, kteří letos odmaturovali a který se velice aktivně podílel na mnoha předchozích projektech. Lze mu jen blahopřát k vysoké úrovni jeho díla. Uvnitř je mnoho autentických fotografií a informací pocházejících od Chavy Presburger, Petrovy sestry, která žije v Izraeli. Opravdu, knížka je to skvělá, přehledná, konkrétní, informativní, plná fakt, poznámek a vysvětlivek, a přesto ji člověk čte jedním dechem.

Ta druhá knížka, s níž jsme se seznámili, nese jméno **Terezínského ghetta** s podtitulkem **Tajemný vlak do neznáma** od Veroniky Válkové. Knížka je součástí řady knížek pro starší děti, vycházející pod společným názvem **Kouzelný atlas putování časem**. Jde o fantazijní literaturu, kde ve volné řadě příběhů, spojených postavou dívenky Báry, jako by přenesené do různých výseků ze skutečných historických období, se mladý čtenář nenásilnou a napínavou formou seznamuje

Lod' zapůjčená Ing. Z. Bergmanem

Prof. František Tichý, autor knihy, doprovází své studenty na kytaru

Posádka lodi Nepomuk

Obálku knihy (s použitím kresby Petra Ginze) navrhl Filip Mašek

s tím, čemu by se jinak s nevelkou chutí učil v hodinách dějepisu ve škole. Představovaná knížka, která vyšla v r. 2013, je tedy věnována životu mládeže v terezínském ghettu. I zde tvoří jednu z ústředních postav děje Petr Ginz. Samozřejmě nejde o přesný historický pohled. Autorce šlo především o to ukázat dětskému čtenáři, co se tehdy dělo, co že tu bylo vůbec možné, a hlavně, jak potom osudy židovských dětí končily kdesi v neznámu. Ilustrace Petra Koplá pak velice impresivně dokreslují atmosféru děje. Být dítě, docela s chutí a s napětím bych si knížku přečetla - a asi by mi i utkvělo v hlavě, co chce knížka sdělit. Ostatně, docela se zájmem jsem si ji přečetla i teď. Byť i s vědomím, že jde o vymyšlený děj, který neodpovídá tak docela terezínské faktografii. Ale přinejmenším upozorní na téma, o němž se dlouho mlčelo a i nadále bohužel hodně mlčí.

A než jsme se rozešli, ještě byl připraven malý symbol na rozloučenou: lidé někdy symbolicky posílají své vzpomínky, prosby či modlitby v podobě malých svíčiček plovoucích po vodě. Náplavka je ale příliš vysoká, a proto jedno z děvčat drželo kytici drobných květů, z nichž každý si mohl jeden vzít a místo svíčičky vhodit do vody a tak poslat své tiché vzpomínky dál po vodě k tomu moři, o němž i Petr kdysi sníval... Taky jsem to udělala a myslela při tom na všechny děti, které se nevrátily - podobně, jako se nevrátí ta utržená kytička.

STUDENTSKÉ PRÁCE INSPIROVANÉ NÁVŠTĚVOU TEREZÍNA

Figurka na šachovnici

Lukáš Bill, 16 let, ZŠ Zubří

Říkali, ať se nebojím. Říkali, že to bude v pořádku, že je to jenom na chvílku, ale já tak nějak tušila, že to není tak úplně pravda... Když k nám do bytu přišli ti noví, ti cizí, museli jsme se uskromnit. Byla jsem tenkrát malá. Ale ne tak malá, abych to úplně nechápala. Dodnes si to všechno pamatuji, jako by to bylo teprve nedávno. Měli jsme se tenkrát špatně. Nastěhovali se k nám nějakí úplně cizí lidé. Místo tří se nás v našem malinkém bytě tisklo jedenáct!

Sebrali nám skoro všechno - oblečení, tatínkovo kolo, rádio... Neměli jsme nic. Bylo těžko, hodně těžko. Když jsem šla s maminkou na nákup, plivali na nás, nadávali nám - volali na nás „Prasata!“ nebo „Špíno!“ Tenkrát jsem nevěděla, proč to ti lidé dělají. Možná pro to, jak jsme vypadali, možná pro tu hvězdu, kterou jsem měla přišitou na kabátku.

Jednou, to už byla noc, jsem ležela ve „svém“ pokoji ještě s dvěma cizími dětmi, nemohla jsem spát. Tatínek s jedním páнем ještě seděli vedle v kuchyni. Kouřili a povídali si u toho. Najednou někdo zaklepal na hlavní dveře. Otevřeli a slyšela jsem, jak do kuchyně vstoupil nějaký muž. Chvilí s tátou pohrdavě mluvil a potom: „Ukažte, kde ty děti spí?“ Rychle jsem zavřela oči, jako že spím. Slyšela jsem, jak se otevřely dveře do kuchyně. Přes přivřené oči jsem viděla příliv světla a cítila závan cigaretového kouře. Muž chvilí stál ve dveřích. Poté zavřel, ještě chvilí mluvil s tátou - nerozuměla jsem jim - a potom odešel. V kuchyni se rozhostilo ticho. Víc si nepamatuju.

Druhého dne se začaly dít věci. Všechny domy, i ten náš, se začal z venku opravovat. Nová okna, krásná nová fasáda, chodníky, náměstí bylo daleko krásnější než ještě před nedávnem. Nevěděla jsem proč, a ani rodiče mi to neřekli.

Jednou jsme seděli zrovna u snídaně, když někdo zaklepal na dveře. Stál tam muž - dlouhý šedý kabát pod kolena doplněný kloboukem stejné barvy, zpod kterého vystupovala drsná kostnatá tvář s dlouhým nosem, pokrytá chabým strništěm. Podle hlasu jsem poznala, že jde o toho samého, který byl před časem v noci u nás. Mluvil s mámou a tátou a stále po očku pokukoval na mě. Najednou se ke mně táta otočil, dřepel si u mne a povídá: „Víš, teď budeš muset jít s tímhle pánem a budeš muset dělat to, co ti řekne, jo?“ Neochotně jsem kývla. „Ničeho se neboj, do večera budeš zase tady s námi,“ usmál se na mě a dal mi pusku na čelo. Poté jsem vstala a šla za tím člověkem.

„Ahoj, zlatíčko. Neboj, mne se nemusíš bát. Na, tady pro tebe něco mám!“ A vytáhl z kapsy kabátu tabulku čokolády. Tu jsem neměla strašně dlouho, takže jsem si ji ochotně vzala a jenom pípla: „Děkuju.“ Potom jsme odešli.

Dostala jsem krásné růžové šatičky i s botkami, jedna paní mi nádherně učesala vlásy a udělala mi culíky, a od toho muže v kabátu jsem dostala ještě panenku. Krásnější jsem předtím nikdy neviděla - nádherné krajkové azurové šatičky, zlaté vlásy, červená líčka. Za ruku mě dovedl do jednoho zvlášť krásně opraveného domu. Tam už přešlapoval jeden

Jan Šimon: Smutná Hana
14 let, ZŠ Benešova, Třebíč

pán s paní - taky stejně krásně oblečení jako já. Doprovázel je jeden voják. Muž v kabátu mi řekl: „Podívej, těch se teď chytneš a půjdeš s nimi. Musíš si pamatovat: Až vám tenhle pán v uniformě řekne, vyjdete z těchto dveří a půjdeš za nimi, jo? A nezapomeň, usmívej se! Na, tady máš další čokoládu. Uděláš, co po tobě chci, zlatíčko?“

Opět jsem jen pípla: „Ano. Děkuju,“ pohlídl mě po vlasech a odešel. Ten pán, co stál vedle mě, mi byl nějaký povědomý. Měla jsem pocit, že už jsem ho někde viděla. Taky měl oblek a klobouk, zpod něj se na mě zazubil a vzal mě za ruku.

Nějakou chvílku jsme tam stáli. Nikdo nemluvil. Voják za námi se podíval na hodinky a zpozorněl. Podíval se z okna. Chvilí se koukal a po pár minutách na nás kývnul. Ten pán, co mě držel, se na mě zase usmál. „Ničeho se neboj,“ voják do něho drcnul. Otevřel dveře a vyšli jsme. Stále mě držel za ruku. S tou paní si povídal a smáli se. Vypadali jsme jako rodina. Rozhlížela jsem se kolem - všechno bylo jiné než přednedávnem. Všechno bylo čisté, krásné. Děti si hrály, skotačily na ulici, dospěláci seděli na lavičkách, povídali si a smáli se. Šli jsme přes cestu směrem k nedaleké zatáčce. Stále jsem v ruce držela svou novou panenku. Když jsem se otočila, viděla jsem skupinku lidí. Větší skupinku mužů. Někteří v uniformách, ale většina v oblecích. Pár si jich něco zapisovali do bločků. Jeden z nich mě uviděl. Dívali jsme se na sebe a on se usmál a zamával mi. Vypadal jako takový milý pán. Usmála jsem se na něj a zamávala mu taky. Potom jsem se otočila zpátky. Vešli jsme do zatáčky a zamířili do blízkého obchůdku s potravinami. Tam jsme museli počkat několik minut, než přišlo pár lidí včetně toho muže s dlouhým nosem, co mě předtím odvedl. Pochválil mě, dal mi další sladkost a potom mě odvedl domů. Bylo to za mnou.

Když jsem přišla, doma zrovna obědvali.

Výkřiky do tmy

Klára Hurtlová, 16 let, Gymnázium Voděradská, Praha

Byl krásný slunečný den. Všichni kolem se usmívali. Na hřišti si hráli kluci, děvčata pobíhala kolem a chlapi popíjeli v hospodě pivo. Vše bylo dokonalé, jen mně se chtělo křičet.

Seděl jsem v parku a usmíval se. Kolem voněla čerstvě posekaná tráva, kvetoucí stromy a čerstvě upečený koláč, co jedla slečna vedle mě. Přesto všechno jsem cítil jen pach spálených těl.

Začal jsem přemýšlet, jestli jsem vzhůru. Jestli sním. Či snad, jestli nejsem mrtvý. Tohle, to, co vidím, přece nemůže být pravda. Každý detail mě ujišťoval, že je to realita a stal se zážrak, až na jednu věc. Můj čich. Ten štiplavý zápach se nemohl přesunout, ani vítr ho neodnesl s sebou.

Najednou jsem si všiml dvou pánů. Věděl jsem, že sem nepatří. Jsou cizí. Chtěl jsem na ně začít křičet: „Haló, tady jsem! Nevěřte nám, je to lež!“ Strach mi to ale nedovolil. Kdybych cokoliv řekl, skončil bych s kulkou v hrudníku ve spalovací peci.

Chtěl jsem sám sebe přesvědčit, a tak jsem si vzpomněl na dnešní ráno. Včerejší večer vybrali dva tisíce lidí. Dnes jsem slyšel křik. Nebyl to hlasitý křik, spíš ho jen vítr nesl a šeptem k nám mluvil. Nerozuměl jsem, ale pochopil jsem, že ty dva tisíce lidí nepouštějí na svobodu.

Všiml jsem si, že na mne všichni civí. Uvědomil jsem si, že stojím uprostřed náměstí a pomstychtivě koukám na jednoho z dozorců. Jak jsem se sem dostal? To bych taky rád věděl. Když v tu chvíli, co jsem váhal mezi životem a smrtí, přišla stařenka a vrátila mě zpět do hry. Jemným a nakřáplým hlasem mi pošeptala: „Pojď hrát.“ Pro diváky to znamenalo: „Pojď hrát karty do hospody, hrát fotbal nebo hrát na housle,“ ale jen my herci jsme věděli pravý význam. Hráli jsme jedno velké divadlo, ve kterém má každý důležitou roli. Pořád jsem jen nemohl dostat z hlavy jednu otázku. Proč? Proč bychom to měli dělat? Zabijí nás teď, za týden, nebo za měsíc... Stejně zemřeme.

A tak jsem se otočil a šel zpět na své místo k lavičce. Pořád jsem ale nemo-

Sabina Pešková: Schody, 14 let, Gymnázium Frýdlant

hl utiřit tichý křik mrtvých duší v mé hlavě.

Další moment si vůbec nepamatuji. Jen to, že jsem stál na chodníku a najednou jsem měl pocit, jako bych padal. Vlast-

ně, doopravdy jsem padal. Bylo to, jako byste padali ze skály, která ale nikde nekončila. Dopad jsem necítil. Všechn křik, štiplavý zápach, hlad a strach náhle přestal. Bylo ticho a tma.

Shromáždění proti antisemitismu

Ve čtvrtek 18. září se konalo v Senátu PČR v Hlavním sále Valdštejnského paláce shromáždění, které iniciovali senátoři Přemysl Sobotka a Daniela Filipiová. Záštitu nad touto akcí přijali ministr kultury ČR Daniel Herman a J. Em. Dominik kardinál Duka OP, arcibiskup pražský, metropolita a primas český.

Projevy přednesené na shromáždění přinášíme ve stenozáznamu ze Senátu.

Přemysl Sobotka, místopředseda Senátu PČR:

Srdečně vás vítám na dnešním shromáždění. Téma je jediné a to je boj s narůstajícím antisemitismem. Scházíme se zde v Senátu Parlamentu České republiky a naše komora je mnoho let známá tím, že je partnerem řady kulturních i politických akcí, které odmítají sněh antisemitismu, jako je festival Devět bran či shromáždění Všichni jsme lidé. Český Senát i já osobně však navíc jsem vždy zastával v této problematice jasná politická stanoviska a český Senát uměl tuto problematiku vystihnout v kontextu dnešních mezinárodních bezpečnostních rizik a konfliktů a pevně věřím, že tomu bude i nadále.

Vzhledem k tomu, že bohužel v mnoha evropských zemích řada politiků, novinářů a občanů až nepochopitelně projevují solidaritu včetně finanční podpory s těmi, kteří vyznávají v Gaze, Libanonu či Sýrii a dalších zemích netoleranci a touhu po krvavé konfrontaci za každou cenu, jsem rád, že se mohu pochlubit tím, že právě v postojích českého Senátu proti antisemitismu jsem nikdy nebyl pasivním hráčem.

Rád bych vás nyní seznámil s usnesením českého Senátu ze 2. schůze dne 20. prosince 2006. To už je dlouhých osm let. Cituji:

Senát odmítá snahy zpochybňovat a popírat holocaust a nesouhlasí s konáním konference, kterou ve dnech 11. a 12. prosince 2006 v Teheránu uspořádal Ústav pro politická a mezinárodní studia íránského Ministerstva zahraničních věcí.

Senát se cítí dotčen těmito snahami a je povinován připomenout, že během holocaustu bylo zabito šest milionů Židů, ve stejné době bylo také zabito 80 tisíc občanů Československa a přes 120 tisíc jich bylo vězněno v koncentračních táborech. Mezi našimi spoluob-

čany dosud žijí svědci těchto hrůzných událostí. Oběti holocaustu nás i dnes zavazují k tomuto postoji.

Senát vyjadřuje obavu, že pokud se nesetkají s rozhodnou vlnou odporu v celém světě, budou antisemitští extremisté své provokace dále stupňovat.

Senát konstatuje, že hlásání názorů, které popírají holocaust, je podporou antisemitismu, odporuje historickým faktům a je v zásadě v rozporu s elementárními zásadami humanity a principy demokracie, a proto je zcela oprávněně v řadě zemí protizákonné a trestné.

Zkušenosti z vlastních dějin nás vedou k přesvědčení, že proti lžím a bezpráví se musí bojovat od samého začátku. Jak jsem před chvílí citoval usnesení z roku 2006, scházíme se nyní v roce 2014 a bohužel téma je stále stejné a připomíná mi to tak trošku donquijotský boj s větrnými mlýny.

Uvedu další příklad. V roce 2010, kdy jsem byl na oficiální návštěvě v Izraeli, právě v té době došlo k řízené provokaci s tureckou lodí při pokusu o narušení blokády Gazy. Mediální kampaň ve prospěch těchto provokatérů včetně tří našich pseudonovinářů mezi zadržnými odpůrci blokády mne tehdy stejně jako letos při boji v Gaze dost zaskočila, ale zároveň mně také připomněla rok 1938, kdy němečtí nacisté měli větší mediální sílu než demokraté. Jedni z prvních, kteří to pocítili na vlastní kůži, jsme byli právě my v Československu. Nebuďme proto pasivní k jakýmkoliv novým formám mnichovské mentality. Je třeba už konečně nahlas říci novodobým mladičkým Runcimanům a Chamberlainům, tentokrát v ultraliberálním obalu, že jimi slepě uplatňovaná politika korektnosti, resp. pseudokorektnosti a fanatismus teorií o nedělitelnosti lidských práv je v mnoha případech tou nejlepším ochra-

nou těch, kteří nenávidí svět úsměvu, mírového soužití, demokracie a touží jej utopit v krvi.

Dámy a pánové, Izrael a Židé nesmí v tom sehrát roli prvního obětího beránka, jakým bylo v září 1938 hanebně zrazené demokratické Československo. V opačném případě by se například uctívání obětí holocaustu stalo jen pouhou formalitou bez potřebného výsledku. Naše civilizace je opět ohrožena a snahy odvádět od tohoto faktu pozornost třeba jen bezděčně mediálně formovaným antisemitismem je cestou do pekel. Je třeba to už konečně pochopit! Historie by nám měla být kompasem a neměla by zůstat jen formální výzdobou našich knihoven! Díky, že jste přišli, a jsem rád tady s vámi.

Daniel Herman, ministr kultury ČR:

Asi předpokládáte, že tak jako mnozí z vás, cítím určité rozechvění, protože problematika, kvůli které se tady setkáváme, se mě týká velmi osobně. Stačilo velmi málo a už bych tady k vám dnes nemluvil. Moje maminka byla zařazena do transportu, a kdyby válka neskončila ve chvíli, kdy skončila, tak by se věci minimálně mého života odvíjely úplně jinak.

Antisemitismus není něco, co je pouze vynálezem 20. století. Je to něco, co provází, můžeme říci, dějiny židovského národa od starověku. A na tomto rámci, na tomto pozadí se můžeme dotknout některých zajímavých momentů. Je důležité si uvědomit, že židovský národ čelil vždycky už od doby antických císařů prudké nenávisti a pronásledování pro určitou věrnost principům, na kterých založil svoji identitu. Když si vezmeme to staré dávné dědictví nebo obraz boje malého Davida proti velkému Goliáši, tak tam vidíme zajímavý příběh, že malý David se ne-

obrnul nějakými zbraněmi, ale na základě přesvědčení o hodnotách, kterým věřil, porazil tohoto velikého obra Goliáše. A tak tomu bylo v dějinách mnohokrát. Tisíciletá říše, která se rozhodla zničit židovský národ, padla. Upadla do zapomnění a 14. května 1948 po tom obrovském utrpení bylo možné vyhlásit novodobou existenci Státu Izrael. Myslím, že to jsou věci, které je dobré vnímat, a je dobré si uvědomit, že právě věrnost principům, ze kterých vyrůstá identita nejen tohoto národa, ale celé naší civilizace, protože právě prostřednictvím Mojžíšova dekalogu byly položeny základy civilizace, jejíž jsme součástí, tak právě z těchto principů ona síla pramení. A tyto principy hovoří také o věrnosti pravdě, o tom, že se nesmí ustupovat z určitých zásad.

Jak jsme o tom slyšeli od pana prvního místopředsedy, bohužel ve 20. století mnoho lidí mlčelo, mnoho lidí nemělo odvahu říkat pravdu, mnoho lidí nemělo odvahu se podívat pravdě do očí. Těch šest milionů lidí, kteří umřeli jenom pro příslušnost ke svému národu, je velké číslo a velké varování. Je to velké varování i pro nás, že ani my nesmíme dnes v 21. století z těchto principů ustupovat, nesmíme hrát nečestnou hru o duši. Musíme stát pevně na základech, ze kterých naše civilizace vyrůstá, musíme mít odvahu se k nim přiznat, aby už nikdy nebylo možné stavět pomníky lidem, kteří umřeli proto, že třeba druzí mlčeli. I toto naše setkání, za které velmi děkuji, je důležitým kamínkem v této mozaice. Je důležité, aby z ČR tak jako tradičně i dnes a stále zaznívalo jasné poselství, na jaké straně stojí, že stojí na straně práva, spravedlnosti a svobody. A mohu vás ujistit, že nejenom mými ústy v naší současné vládě je dost těch, kteří nedopustí jakoukoliv relativizaci těchto tradičně dobrých vztahů mezi ČR a Státem Izrael.

Dovolím si velmi osobně říci, že na těchto prastarých, ale i současných souvislostech a událostech můžeme vidět, že Hospodin věčně pamatuje na svoji smlouvu. I věci, které se zdály nemožné, které naši předkové ve 12., 15., 19. století ve svých hagadách četli a toužili po nich příští rok v Jeruzalémě, tak mnozí z vás zažili, že se tento odvěký sen splnil. Jsme toho svědky. Nezapom-

meňme na to a nesmíme zrazovat ideály, ze kterých tyto hodnoty vyrůstají a které jsou v základu naší civilizace. Naše osudy jsou v našich rukou.

Gary Koren, velvyslanec Státu Izrael v ČR:

Vážený pane první místopředsedo Senátu Parlamentu České republiky pane Sobotko, vážený pane Hermáne, ministře kultury, vaše excellence, moji kolegové z diplomatického sboru, představitelé židovské obce, členové Česko-izraelské smíšené obchodní komory, dámy a pánové, dovoďte mi, abych poděkoval za to, že jsem byl pozván na toto významné shromáždění a abych zejména poděkoval iniciátorům tohoto zvláštního shromáždění panu místopředsedovi Sobotkovi a paní senátorce Filipiové. A rád bych poděkoval těm, kteří udělili záštitu tomuto shromáždění, panu ministrovi Hermanovi a jeho eminenci kardinálovi Dukovi.

Jsem velmi potěšen, že je dnes zde s námi pan profesor Kulka, izraelský občan a profesor historie. Rád bych poděkoval mým zde přítomným kolegům, z ambasády Francie panu velvyslanci a zástupcům dalších ambasád, ambasády Spojených států a ostatním za podporu, kterou poskytují na poli boje s tímto odporným fenoménem antisemitismu.

Předem se omlouvám, že můj proslov bude poněkud delší už proto, že musí být tlumočen, ale vynasnažíme se společnými silami, aby to zase tak dlouhé nebylo.

Ve svém úvodníku v New York Times nedávno profesorka moderní židovské historie Deborah Lipstadt (viz časopis *TI* č. 71, str. 2 – pozn. redakce) napsala: 70 let od holocaustu se mnozí Židé v Evropě necítí bezpečně, Židé mají obavy, jsou znepokojeni. Je načase, aby ti, kdo sdílí hodnoty svobody a demokracie, otevřené multikulturní společnosti a osvícení byli také znepokojeni. Inu, my v Izraeli jsme rovněž znepokojeni. Stát Izrael má zvláštní zájem na monitorování situace ohledně antisemitismu a šíření povědomí o tom, když se někde tento obludný fenomén může šířit a není mu v tom bráněno. Antisemitismus stejně jako ostatní zlo-

činy z nenávisti představují závažnou výzvu pro každou společnost, ve které se objevují. Historie nás učí, že pro to, aby zlo zvítězilo nad dobrem, stačí, aby slušní lidé zůstali nečinní, aby mlčeli, aby se nechali ukolébat, zatímco ti zlí, nenávistní a amorální získají moc. Proto je imperativem, aby parlamenty, vlády, mezinárodní organizace a občanské společnosti po celém světě přijaly politiku nulové tolerance proti antisemitismu. My v Izraeli věříme, že toho lze dosáhnout třemi prostředky: vzděláním, legislativou a prosazováním, uplatňováním zákonů proti zločinům z nenávisti.

Dámy a pánové, Stát Izrael je odhodlán odhalovat, když se antisemitismus maskuje za antisionismus nebo protiizraelské postoje. Stát Izrael, resp. Ministerstvo zahraničních věcí Státu Izrael, iniciovalo hnutí, aby se na toto téma konala debata na Valném shromáždění Spojených národů a Izrael je velice vděčen ČR a jejím diplomatům za to, že se k této iniciativě připojili a podpořili ji, konkrétně jsou zde přítomni pan Jiří Čistický, tehdy zvláštní zmocněnec pro otázky holocaustu, a pan Ivo Schwarz, nový velvyslanec ČR v Izraeli. Vskutku je antisemitismus a to, jak s ním bojovat, tématem, které si zvláště dnes zaslouží speciální pozornost. Tím spíš v rámci EU, která nemá dokonce ani nějakou pracovní definici toho, co vůbec antisemitismus je, nicméně v tyto dny čelí následkům toho, že se nechala ukolébat přesvědčením, že události dnešních dnů, které vykazují známky antisemitismu, jsou pouze vlnou protiizraelských protestů. Mnohé ze strašných nenávistných ideologií a různých podob intolerance, nenávisti, nesnášenlivosti, které vedly v dějinách k hrůzným tragédiím a k příšerným zverstvům, vznikly na evropském kontinentu. Mnohá z těchto hnutí si vybraly za oběť právě Židy.

Nicméně právě Evropané významně přispěli ke vzniku nejdůležitějších kladných hodnot liberální společnosti a morálních norem, kterými se dnes alespoň my v civilizovaném světě řídíme. Je tedy vždy určitá naděje zejména tehdy, pokud se dobří lidé postaví za tyto hodnoty. Někdo si může myslet, že antisemitismus není výrazným problémem v ČR, a musím připustit,

že v kontextu toho, co se děje na jiných místech v Evropě, zde se jedná o zanedbatelnou záležitost. ČR může být právem hrdá na to, že zaslepená nenávisť proti židovskému národu zde nezapustila hlubší kořeny. Přesto ovšem připomeňme si, že velmi nedávno jistý člověk zde v ČR, motivován nízkými pseudopolitickými cíli, zveřejnil list tzv. židovských osobností. Pozitivní ovšem je, že tento seznam nikdo nebere vážně a že výsledkem tedy je, že situace v ČR je dobrá, a to odráží hodnoty, kterým jsou lidé v ČR věrní, a také kroky české vlády.

Dámy a pánové, předseda Knesetu, který minulý týden navštívil obě komory českého parlamentu, Yuli Edelstein, zmínil, že právě ČR může sloužit nejenom jako příklad pro ostatní evropské země, ale zároveň má potenciál vést boj proti antisemitismu v Evropě. A vsutku skuteční se v ČR v Praze událost v roce 2015, která si právě toto klade za cíl. Každý parlament v demokratické zemi skutečně může sehrát zásadní úlohu v potírání antisemitismu, ať už se jedná o verbální projevy, kybernetické útoky, nebo dokonce fyzické násilí. Jedná se zejména o přijetí odpovídajících zákonů a také o ujištění, že vláda bude tyto zákony náležitě uplatňovat. Jsem přesvědčen, že český Senát může zásadně přispět v tomto důležitém počínání a toto shromáždění dnešního dne je dobrým začátkem v této ušlechtilé snaze.

Profesor Otto Dov Kulka:

Jsem opravdu pohnutý a velmi si vážím pozvání. Promluvím několik slov v Senátu mé rodné země u příležitosti českého vydání mé knihy *Krajiny Metropole smrti (Zkoumání paměti a imaginace)*. Narodil jsem se v moravském Novém Hrozenkově v osudném roce 1933, v kterém přišel k moci v sousedním státě, v sousedním Německu, nacistický režim. V sedmi letech jsem byl rasovým zákonem Protektorátu vyloučen z české školy. Jako devítiletý jsem byl jako desetitisíce českých Židů deportován do Terezína a jako desetiletý do Osvětimi do tzv. českého rodinného tábora. Po 1,5 roku jsem byl svědkem toho, jak několik set metrů od nás osvětimská krematoria pohlcovala dnem i nocí statisíce Židů z celé Evropy.

Tento tábor deportovaných z Terezína existoval v Osvětimi-Březince (Birkenau) od září 1943 až do jeho likvidace v červenci 1944. Jeho účelem bylo klamat světovou veřejnost a vyvrátit zprávy o vyhlazování Židů umožněním návštěvy delegace Mezinárodního červeného kříže. Když se nakonec návštěva uskutečnila jen v Terezíně, byl plán návštěvy v českém rodinném táboře v Osvětimi zrušen a téměř všichni jeho vězňové byli zahubeni v plynových komorách. V této historické kapitole dosáhl cynismus nacistické politiky tzv. konečného řešení v Osvětimi a lhostejnost a pokrytectví mezinárodní humanitární organizace vrcholu.

Zcela jiného vrcholu zachování lidských hodnot i v samotné Osvětimi zde dosáhly společný život a společná smrt deportovaných z Terezína do českého rodinného tábora. Podle několika na sobě nezávislých svědectví, soudobých svědectví šli tito vězňové na smrt do plynových komor za zpěvu hymny židovského národního hnutí Hatikva (Naděje) a české národní hymny Kde domov můj?

Přežil jsem jako zázrakem nebo sledem náhodných situací. Jako 12letý jsem se vrátil do rodné vlasti. Po třech letech jsem se jako 16letý gymnazista bezprostředně po vyhlášení samostatnosti Izraele rozhodl opustit Evropu a účastnit se nového historického zázraku – návratu židovského národa po dvoutisíciletém putování vyhnanstvími do staronové vlasti, oživení starobylého jazyka, kultury a vybudování moderní společnosti a státu. Jako historiku z Hebrejské univerzity v Jeruzalémě a autoru knihy *Krajiny Metropole smrti (Zkoumání paměti a imaginace)*, která vyšla na počátku minulého roku téměř ve všech evropských jazycích, mi byla často položena otázka, obzvláště v Německu, zda to, co nazýváme šoa nebo holocaust, zda se může opakovat. Má odpověď byla, že to, co se již jednou v historii událo, je skutečností, která je její součástí, a to předtím nepředstavitelné se může znova stát skutečností. Skutečností, kdy celý židovský národ a každý jediný z něj na zeměkouli, bude odsouzen k vyhlazení a tzv. židovský duch, *der jüdische Geist*, jako základ evropské civilizace, judeokřesťanské civilizace, musí být vymýcen.

Totéž platilo i moderním sekulárním směřům této civilizace – demokracii, liberalismu a sociální spravedlnosti. V boji proti této civilizaci viděl totalitní a nacistický antisemitismus, nacismus, svou ideologii a poslání, ideologii nerovnosti ras, jejich hierarchie a věčný zápas národů o přežití a vyhlazení.

V dnešním oživení antisemitismu není možno nerozeznat prvky tohoto nebezpečí. Oproti tradičnímu antisemitismu, obviňování a hrozby existence Židů roztroušených mezi národy coby parazitů, našla si dnešní podoba i v soustředění Židů v obnoveném vlastním Státu Izrael viditelný symbol židovské existence, jako by ohrožující svět.

Mons. Václav Malý, biskup pražský:

Dámy a pánové, chci vás pozdravit jménem pana kardinála Dominika Duky, který převzal záštitu nad tímto shromážděním, ale z časových důvodů se nemůže zúčastnit.

Bylo tady řečeno mnohé a nechci to opakovat. Jen se mi zdá velmi důležité, abychom my, kteří žijeme v Evropě, si uvědomili, že bez duchovní židovské tradice bychom nepokročili tam, kde jsme. Existuje všeobecná nevzdělanost týkající se duchovních oblastí, která se týká nejen naší společnosti, ale bohužel mnohých evropských společností. Využíváme plody, které pokládáme jako samozřejmé, a bez židovské duchovní tradice by byly nemyslitelné, protože v Bibli je řečeno: člověk je stvořen k obrazu božímu. Něco úžasného. Nezbožšťovat ani člověka, nezbožšťovat ani přírodu. A člověk, pokud je stvořen k obrazu božímu, tak je jedinečný, neopakovatelný a zaslouží si úctu. Má svoji důstojnost. V tomto smyslu před Bohem každý je rovný s tím druhým, ale zároveň každý má šanci na základě určitých obdarování rozvíjet své lidství. To jsou základní momenty, které potom byly převzaty i do civilních dokumentů, do civilních deklamací a prohlášení. Otázka lidských práv bez tohoto pozadí vůbec by nebyla myslitelná. A to je dobré si uvědomit.

Zároveň člověk má být jako Bůh tvořivý a dobře víme, kolik vynikajících duchů židovský národ daroval lidstvu,

ať už to bylo v kultuře, ve vědě, projevil zdatnost nejen přežít a znovu ožít, ale zdatnost podnikání, zdatnost rozvíjet opravdu dary, které člověk dostává. A to je dobré si uvědomit nejen v naší společnosti, ale vůbec v evropských společnostech jako takových.

Zároveň často ti, kteří jsou proti nějakému etniku, proti rase, tak v podstatě řeší svoje frustrace, v podstatě jsou si nejistí a hledají obětího beránka. A to myslím, že je nedůstojné člověka. Závisť, agresivita, nenávisť je cestou do pekel. Zároveň my tady v Praze můžeme být hrdí, že je to město, v němž žil, působil mnohý vynikající židovský duch. Nejznámější Franz Kafka, Franz Werfel, Max Brod – lidé, kteří patří k pokladu světové literatury a umění, a proto tedy na konci svého slova říkám antisemitismu - ne!

Leo Pavlát, ředitel Židovského muzea v Praze:

Žijeme v Evropě, v demokratickém státě, který má ovšem své extremisty, odpůrce pluralitní otevřené společnosti, jejíž existenci si spojují s údajným negativním působením Židů. Takoví jsou zapřisáhlí nacismem inspirovaní antisemité, opakující a nově si způsobilí dávná protizidovská klíšé. Občas se přitom shodnou s extremisty levicovými. Tito neostalinisté a neomarxisté-leninisté kryjící se antisionistickou rétorikou, stejně jako bojovní antiglobalisté a nejrůzněji definovaní odpůrci kapitalismu, horující obecně pro spravedlivý, nikoho nevykořisťující světový řád, důstojnost člověka, práva národů a jejich rovnost, totiž jeden národ ze svých požadavků vylučují – národ židovský, pokud svou identitu spojuje s izraelskou státností. Svět, jak dobře víme, se stále více potýká i s vražedným politickým islamismem, lavinovitě se šířícím hnutím, pro něž genocidní protizidovská zášť je jedním ze základních ideových východisek. Zatímco však protizidovské projevy všech těchto militantů svobodný svět většinou odmítá, veřejné mínění zde stále více ovlivňuje kriticismus Izraele a potažmo Židů vytvářejících o nich ve společenském povědomí krajně negativní dojem. Aby mi bylo dobře rozuměno, Židé a Izrael jsou kritizovatelní jako kdokoliv jiný a sami Židé ať v Iz-

raeli či mimo něj, to svým morálním maximalismem obráceným do vlastních řad nejlépe potvrzují. Kriticismus, o němž hovořím, je však kriticismus na způsob soudu s předem vyneseným ordelem, který necítí fakta, zásady objektivit, nereflexuje dynamiku politického vývoje, sklouzává k cílené mediální manipulaci. Jedním slovem, je podjatý.

Takto v převážné většině probíhá veřejný diskurs na izraelské, a tedy svrchovaně židovské téma. A tak i v demokratických zemích ve vyjádřeních obecně respektovaných osobností, včetně představitelů politických či univerzitních, najdeme výroky a argumentaci, které následně dobře poslouží nepokrytým antisemitům. Vyvádějí je z izolace, přibližují k nim ty, kdo jimi dosud nebyli osloveni, a v konci konců oslabují citlivost demokratické společnosti vůči podprahovým protizidovským projevům.

I u nás lze takové projevy v souvislosti s blízkovýchodním konfliktem setrvale evidovat. Naposledy během ostřelování Izraele z Pásmu Gazy a následným vojenským střetem demokratického Státu Izrael s teroristickým palestinským hnutím Hamás. Neřící jasně, kdo útočí a kdo se brání, kdo se snaží chránit lidské životy a kdo naopak kalkuluje se smrtí vlastních civilistů coby bojovým prostředkem, a místo toho s makabrozní senzacechtivostí a protizraelským zaujetím představovat na televizních obrazovkách dopady Izraelem nechtěné války, to ve svých důsledcích vede k nenávisti vůči Židům. Nemylme se. Klasický antisemitismus až po vznik Státu Izrael upíral Židům rovnost, bezpečnost a důstojnost či tato práva více či méně zpochybňoval. Protizraelský antisemitismus upírá Židům totéž, jen jako kolektivnímu Židovi, národu s vlastní státností. Z konfliktu, který z takového zavržení Izraele povstal, pak obviňuje Židy i mimo něj. Tak i v liberálních evropských kruzích, v nichž jinak najdeme slova soucitu pro oběti šoa a k obdivu k velkým židovským osobnostem, stále více platí: Žid rovná se sionista, rovná se dehumanizovaný tribalista s rukama potřísněnými krví nevinných obětí.

Izrael je dnes mezinárodním společenstvím i liberálními intelektuály měřen nesrovnatelně přísněji než jiné

země a národy a nezakrytě demonizován. Taková systematická dlouhá léta vedená kampaň se již viditelně odráží ve vztahu většinové populace k Židům, ať žijí kdekoliv, a pro nejbližší budoucnost představuje skutečnou hrozbu. A hovoříme-li tedy o nebezpečí antisemitismu, věnujme pozornost jeho zjevným projevům ze strany politického islamistického fundamentalismu, extrémní pravice i levice, požadujme, aby jim demokracie čelily rozhodně, všemi prostředky. Současně však, a to s ohledem na další vývoj, považuji za zvlášť naléhavou nutnost věnovat pozornost i tomu, jak jsou židovská minulost a současnost, blízkovýchodní konflikt traktovány u nás i ve světě ve školách, na univerzitách, v médiích, v politických programech. Zde všude se formují stanoviska k věcem veřejným, utvářejí postoje voličů současných i budoucích. Nezapomeňme, v Evropě se již stalo, že antisemitismus se formálně legálně stal státní doktrínou!

Senátorka Daniela Filipiová:

Dobrý den, dámy a pánové, velevážení hosté, přátelé, je velmi těžké vystupovat na konec, jako poslední, protože mnoho z toho, co člověk chtěl říct, měl připraveno, zaznělo, a pak si uvědomí, že vlastně bylo mnoho toho, co ještě chtěl říct tím, jak slyšel jednotlivé proslovy. Možná budu tedy ne tak zcela uceleně vyprávět, resp. povídat jako všichni mí předřečníci, nicméně dovoluji vám, kteří jste přišli. Musím říct, že jsem velmi ráda, že Rytířský sál Senátu vidím takto naplněn. Skutečně udělali jste mi všichni obrovskou radost, že naše snaha nebyla marná a že téma antisemitismus všichni prožíváte, doufám, tak silně jako já.

Samozřejmě chci poděkovat těm, kteří zde aktivně vystoupili, kteří měli tu potřebu vyjádřit veřejně to, co cítí. Musím říct, že nejvíce, a to si myslím, že nebudu jediná zde v sále, mě zasáhlo vystoupení pana profesora. Musím říct, že když jste, pane profesore, hovořil, tak opravdu jsem měla co dělat, abych to, jak se česky lidově říká, ustála. Samozřejmě chci poděkovat panu místopředsedovi Senátu, zástupcům izraelské ambasády a panu Leo Pavlát-

tovi za pomoc při zorganizování tohoto setkání.

Co bylo pro mě hlavním impulsem, že se vůbec toto dnešní shromáždění koná? Byl to pro mě vlastně okamžik, kdy se Izrael začal bránit útokům Hamásu, a mám pocit, že v tom okamžiku antisemitismus, který dřímá ve společnosti, opět občas jaksi vystrčil růžky, najednou propukl opravdu ve velké míře, a bohužel musím říct, že za velkého přispění médií. To, jak se média chovala, jak média informovala, mě dokonce dovedlo k tomu, že ač nejsem velký psavec do novin, tak mě to vyprovokovalo k vyjádření na téma, jak pozice médií při informování o jednotlivých situacích ve světě velmi ovlivňuje společnost, a zajímalo by mě, jestli si vůbec novináři uvědomují, jakou mají moc, jaký mají vliv a jak vlastně bohužel mnohdy velmi negativně mohou ovlivnit myšlení společnosti.

Nejhorší na tom všem mně ještě připadá, že antisemitismus znovu nabývá na síle, kdy letos vlastně v uvozovkách oslavujeme 75 let od začátku toho nejstrašnějšího, co lidské dějiny zažily, a sice začátek 2. světové války. Bylo to skutečně temné období našich dějin a bylo to zejména temné období právě pro židovský národ. Je neuvěřitelné, že antisemitismus se objevuje v době, kdy se lidé ještě stále mohou setkávat s přeživšími, kteří mohou podávat otřesná svědectví o tom, čím si prošli, co zažili, a musím říct, že já opravdu, jak už jsem řekla, při těchto setkáních velmi těžko skrývám emoce.

A tak tedy se stává, že se v některých státech, nebo možná by bylo dobré říci v mnoha státech, po celém světě začínají objevovat jak slovní, ale bohužel i fyzické a mnohdy tragické útoky proti Židům. Můžeme vzpomenout například na nedávné vraždy ve Francii a v Belgii. Dokonce na antisemitských shromážděních slyšíte hesla, která jsme slyšeli na nacistických setkáních ve 30. letech minulého století. Naprosto stejná hesla!

Musím říct, že jsem četla mnoho odborných i tzv. literárních děl, nebo jak se říká krásnou literaturu, která se tématem Židů, sionismu, vzniku Státu Izrael a s tím samozřejmě souvisejícím antisemitismem a pogromy, které bohužel židovský národ provázejí po

celou dobu jeho existence, zabývají. Musím říct, že jsem si vybírala díla, která vycházela skutečně z faktů, nebyla to díla smyšlená, možná potom tam byl dodán jenom nějaký příběh, aby se to tzv. lépe četlo, ale ta díla byla založena na faktech, a když to všechno čtete a vnímáte, tak si to dovolím trochu odlehčit, nemůžete si nevzpomenout na jistý starý židovský vtip, kdy se rabín modlí a prosí Boha, zda by alespoň po nějakou dobu nemohl být vyvoleným jiný národ. Možná se vám zdá, že k tomu přistupuji velmi osobně a že zde nehovořím o faktech, která zde prezentovali moji předřečníci, ale možná je to tím, že znám mnoho lidí, kteří si nacistickým peklem prošli, znám jejich příběhy, znám pozůstalé, znám příběh přítelkyně mojí maminky, které se vlastně znovu našly až po mnoha a mnoha letech a dodnes tzv. holky spolu komunikují. Bývaly to spolužačky.

Já nevím, kdo z vás tady, ale byli jste to asi mnozí, kteří jste navštívili Památník Jad Vašem. Musím říct, že když jsme odtamtud odcházeli, tak zejména pánská část delegace Senátu byla velmi ráda, že je již tma a že prší a že mohou říci, že to, co mají v obličeji, je dešť a ne slzy, protože ten, kdo chce zpochybňovat, že vůbec nějaký holocaust byl, ten, kdo chce vyznávat antisemitismus, tak si myslím, že by měl projít památníkem. A pro mě ten zážitek byl ještě o to silnější, že nás památníkem provázel člověk, který právě šoa prožil. A musím říct, že jsem toho pána nesmírně obdivovala, že každý den provází – nechce se mi říct slovo turisty, protože to je příliš nevhodné v této situaci – ale provází lidi památníkem a znovu a znovu vlastně prožívá to, čím si prošel. Možná asi tohle byl pro mě ten nejsilnější zážitek z celého památníku.

Já nevím, jak vám, ale mě z projevů antisemitismu jako takového mrazí, a přiznám se, že se mi dělá doslova fyzicky špatně. Už to tady bylo řečeno. My nesmíme zůstat hlší a slepí, nesmíme situaci podceňovat. Dá se říct, že možná u nás v ČR se nic neděje, že vlastně tady zase takové projevy nejsou, nevím aspoň o případu, že by byl nějaký Žid napaden fyzicky či slovně, možná byl, nedoneslo se to ke mně, nicméně to, že nejsem přítomna něja-

kému problému, ale o tom problému vím, neznamená, že ho budu ignorovat. Nemůžeme dovolit, opravdu nemůžeme dovolit, aby se historie opakovala, tak jak tady opět již bylo řečeno, po tisíciletí.

Teď jsem si tak vzpomněla, než jsme sem přišli, tak jsme se krátce setkali – my, co vystupujeme zde aktivně, a vlastně jsme si kladli otázku, proč to tak je, proč společnost po tisíciletí má takovou averzi vůči Židům, v čem to je? Kde se to vůbec v těch lidech, v těch božích stvořeních, jak tady řekl monsignore Václav Malý, kde se to proboha v nás vzalo? Kde se v nás vzala ta strašná nenávisť k někomu, kdo je jenom jiný, ale v tom, že vyznává jiným způsobem svého Boha? Kde se to proboha v lidských bytostech vzalo? A vyvrcholilo to právě v minulém století koncentračními tábory a šesti miliony zmařených životů. A proto je naší povinností všech, a zejména si myslím nás, kteří máme takzvaně nějakou moc, prostě jsme ústavními činiteli, bránit znovu vzrůstajícímu antisemitismu všemi silami. I kdyby naše dnešní setkání mělo být pouhým kamínkem do mozaiky, jejímž výsledkem bude důrazné odsouzení těchto projevů nejen u nás, ale i v ostatních demokratických státech, kde se objevují, myslím si, že v tom případě naše setkání nebude zbytečné.

Jako důrazný projev odsouzení antisemitismu musím ocenit projev paní kancléřky Angely Merkel, která velmi zřetelně před několika dny řekla, že antisemitismus nebude v Německu v žádném případě tolerován. Musím říci, že jsem ocenila její slova zejména proto, že jde o německou kancléřku. Já si myslím, že si všichni rozumíme. Paní kancléřka by měla být v tomto příkladem pro všechny ostatní čelné představitele států. Státy nejenom evropské, ale demokratické státy na celém světě by měly antisemitismus nejenom veřejně odsoudit, ale důsledně by měly pracovat i jejich orgány činné v trestním řízení. Opakuji, nesmíme dopustit, aby se historie opakovala.

Možná vám přijde, že moje vystoupení bylo příliš emotivní, ale vy, kteří mě znáte, víte, že jsem taková a že nedokáži své emoce skrývat. Dovolím si dokonce osobní poznámku, můj man-

žel mi říká, tebe ty emoce jednou zabijí!

Dovolím si ještě, neměla jsem to připravené, zmínit se o jedné věci. Určitě jste zaznamenali před pár dny rozhodnutí soudu, který rozhodoval, zda je správné či ne vydat projevy Adolfa Hitlera. Soud rozhodl, že to možné je. Já jsem člověk, který je bytostným demokratem a ctím naprosto svobodu slova, ale obávám se, že jsou zde určité morální limity. Mně jde o to, že kdyby nakladatel vydal projevy Adolfa Hitlera s komentářem historiků, který by sdělil dále, co vlastně z toho dále následně vzniklo a nevydal jen pár těchto jeho projevů, které vlastně byly jako by vytrženy z kontextu a neukazují vlastně na to, co potom v dalších projevech bylo a co to všechno způsobilo, tak při vši úctě k rozhodnutí soudu, které nám bohužel samozřejmě nezbývá nic jiného než ctít, tak s rozhodnutím soudu nesouhlasím. Když jsem viděla, jak potom takzvaný pan nakladatel, protože pro mě to je opravdu jen takzvaný pan nakladatel – nakladatel je člověk, který má vydávat věci, které jsou pro obohacení společnosti jakýmkoliv způsobem a ne, jak on sám to přiznal, dělám to jenom kvůli byznysu, a já prosím nemám nic proti byznysu, musím říct, že mě ještě navíc velmi zarazilo, když tento pan nakladatel psal zájemcům do knih věnování a to věnování znělo: Tak pravil vůdce. Já si myslím, že to je přesně ten okamžik, kdy by se soud nad svým rozhodnutím měl zamyslet – vím, že to rozhodnutí nejde zvrátit, ale možná je to okamžik, kdy by měly konat orgány činné v trestním řízení, protože si myslím, že zde jde, ne-li o otevřený, tak skrytý antisemitismus.

Omlouvám se za tuto vsuvku, omlouvám se, že jsem hovořila dost dlouho, nicméně ještě chvíli mluvit budu, protože na závěr bych vás ráda seznámila s návrhem usnesení, které přítomní senátoři chtějí předložit plénu Senátu ke schválení. Část tohoto usnesení, vlastně ten úvod, je současně zněním petice, kterou vy zde přítomní budete moci, budete-li chtít, podepsat, a samozřejmě petice bude šířena i dále. A pokud se nashromáždí dostatečné množství podpisů, tak se opět touto peticí Senát bude muset zabývat.

SENÁT
PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY

SENATE
PARLIAMENT OF THE CZECH REPUBLIC

Usnesení Shromáždění proti antisemitismu, konané dne 18. září 2014 v Senátu PČR

V době, kdy si připomínáme sedmdesát pět let od začátku 2. světové války, se v mnoha evropských a dalších státech opět setkáváme s výraznými projevy antisemitismu. Je naší morální povinností se těmto projevům postavit, vyslovit s nimi rozhodný nesouhlas, a to nejen s ohledem na památku šesti milionů Židů zavražděných v nacistických vyhlazovacích táborech. Otevřený, mnohdy vražedný antisemitismus nabírá ve světě nový dech.

Antisemitismus se bohužel v lidské historii objevuje opakovaně. Je smutné, že se i dnes, v takzvané moderní době, která si dává za cíl hájit práva menšin a zajistit právo na svobodu vyznání, opět ve velké míře objevuje toto odporné myšlení, jež stojí na předsudcích a vede k diskriminaci, nenávisti a zločinům.

Účastníci Shromáždění proto vyzývají prezidenta republiky, vládu, členy obou komor Parlamentu a všechny, kteří s projevy antisemitismu nesouhlasí, aby dali jasně najevo, že protizhidská zášť, ať se již jakkoliv kryje, nesmí být v České republice tolerována.

Vzhledem k tomu, že Shromáždění proběhlo v Senátu PČR, předloží přítomní senátoři plénu Senátu tento návrh usnesení:

Senát se shodl na následujícím usnesení:

1. Senát PČR odsuzuje veškeré projevy antisemitismu. Projevy nenávisti proti skupině osob jsou v naší zemi v rozporu s Ústavou a s Listinou základních práv a svobod;
2. Senát PČR a jeho jednotliví členové zahraničních delegací budou interpelovat reprezentanty zemí, ve kterých dochází k antisemitským projevům, aby zjistili, co jejich vláda a příslušné orgány činné v trestním řízení dělají, aby tyto projevy eliminovali a zejména veřejně důsledně odsoudili;
3. Senát PČR vyzývá poslance Evropského parlamentu, aby problém sílícího antisemitismu předložili Radě EU a Evropské komisi, aby se tímto problémem zabývala;
4. Senát PČR žádá členy vlády, zejména pak premiéra, ministra zahraničí, ministra vnitra a ministra pro lidská práva, aby při setkáních se svými zahraničními kolegy z těch zemí, ve kterých se projevy antisemitismu objevily, vyžadovali vysvětlení, jak se k tomu jejich vláda staví a co podniká pro potírání těchto nesmírně nebezpečných projevů.

Účastníci Shromáždění proti antisemitismu, 18. září 2014, Senát PČR

Anna Hyndráková a Pavel Stránský na fotografii Matěje Stránského

Naše 20. století

Matěj Stránský

Poslední zářijovou neděli odstartoval ve Vzdělávacím a kulturním centru ŽM v Praze cyklus večerních diskusí s přeživšími šoa. Deset dvojic postupně zavzpomíná nejen na období války, ale také na léta předválečná a na život v době nastupujícího komunismu. Večerní setkání moderuje pedagog a lektor Petr Sokol a jeho prvními hosty byli Anna Hyndráková a Pavel Stránský, oba bývalí vězni mj. Terezína a rodinného tábora v Osvětimi - Birkenau. V polovině října se debaty zúčastnily Evelina Merová a Eva Lišková a v listopadu se divákům představí bratři Michal a Josef Salomonovičovi.

Petr Sokol, Evelina Merová a Eva Lišková na fotografii Matouše Bičáka

**Terezínská
iniciativa**

Vydává Terezínská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Telefon: 222 310 681, e-mail: terezinskainiciativa@gmail.cz.

Redakční rada: Eva Fantová, Doris Grozdanovičová, Anna Lorencová, Michal Stránský, Michaela Vidláková

Bankovní účty: v CZK: 59433011/0100, v USD: 348331234555011/0100

Číslo 72 vyšlo v listopadu 2014.

MK ČR E 10779